

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת ויקהל-פקודי

פרשת החודש

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 428)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת ויקהל פקודי - החודש התשפ"ו

"אל נא יהי עולם בלי ירח"

א. "ויקהל משה, את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה יהוה, לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קדש, שבת שבתון ליהוה, כל העשה בו מלאכה יומת. לא תבערו אש בכל משבתיכם, ביום השבת", (שמות, לה', א' - ג').

"ויאמר משה, אל כל עדת בני ישראל, לאמר, זה הדבר אשר צוה יהוה, לאמר. קחו מאתכם תרומה ליהוה, כל נדיב לבו יביא את תרומת יהוה, זהב וכסף ונחשת. ותכלת וארגמן, ותולעת שני ויש ויעזים. וערת אילם מאדמים, וערת תחשים ועצי שטים. ושמן למאור, ובשמים לשמן המשחה, ולקטרת הסמים. ואבני שהם ואבני מלאים, לאפוד ולחשן", (שמות, לה', ד' - ט').

"ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן, בארץ מצרים, לאמר. החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה", ("פרשת החודש". שמות, יב', א' - ב').

ב. על מאמר הכתוב¹, "מצרף לכסף, וכור לזהב, ובחן לבות יהוה", כתב אדונינו הגר"א זיע"א:

"פירוש, שהבחינה להכסף², הוא במצרף,

ובחינת הזהב³, הוא בכור,

אבל בוחן לבות, הוא ה' לבדו, ואין אדם יכול להבחין זה.

והעניין, כי 'כסף' הוא המצוות, ו-'זהב' הוא התורה, וכולן יכול האדם להבחין אם הוא כמצוותה,

¹ משלי, יז' - ג'.

² "בחינה", היינו מירוק וצחצוח.

³ כ"ל.

אבל הלב, בחינתו ל-ה' הבוחן לבות".

ולאחר דברים אלו, הביא רבינו זיע"א, מדברי ה"זוהר הקדוש" ⁴ :

" 'מַצְרֵף לְקֶסֶף' - דא אברהם,

'וכור לזָהב' - דא יצחק,

'ובחן לבות יהוה' - דא יעקב".

והדבר צריך ביאור :

היאך קשורים דברים אלו שכתב ה"זוהר הקדוש", אל האבות הקדושים?

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "נח" ⁵ , "אֶת קִשְׁתִּי נָתַתִּי בְּעֵגוֹן, וְהִיָּתָה לְאוֹת בְּרִית,

בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ", כתב ה"זוהר הקדוש" ⁶ :

"מאי 'קִשְׁתִּי'?

כִּמָּה דְאִתְמַר בְּיוֹסֵף, דְּכָתִיב ⁷ , 'וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ'.

בְּגִין דְּיוֹסֵף צָדִיק אַקְרִי, וּבְגִין כִּדְ קִשְׁתּוֹ דְּאִ בְּרִית דְּקִשְׁתִּי דְּאִתְכַּלִּיל בְּצָדִיק, דְּבְרִית

דְּאִ בְּדָא אֶתְאֲחִיד,

וּבְגִין דְּנִחַם הָוָה צָדִיק, קִיַּימָא דִּילֵיהּ קִשְׁתּוֹ" ⁸ .

ומבואר מדבריו הקדושים :

⁴ "תיקוני זוהר", תיקון סט'.

⁵ בראשית, ט' - יג'.

⁶ חלק א', דף ע"א ע"ב.

⁷ בראשית, מט' - כד'.

⁸ ותרגום דבריו הקדושים:

"מה זָה 'קִשְׁתִּי'?"

כִּמּוֹ שְׁנַאָמַר בְּיוֹסֵף, שְׁכָתוּב (בראשית, מט' - כד'), 'וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ'.

משום שְׁיוֹסֵף נִקְרָא צָדִיק. וְלִכֵּן קִשְׁתּוֹ, זֶה בְּרִית שֶׁל הַקִּשְׁתִּי שְׁנִכְלָלַת בְּצָדִיק, שְׁהַבְּרִית זֶה עִם זֶה נֶאֱחָז,

וּמְשׁוּם שֶׁנִּחַם הָוָה צָדִיק, הַבְּרִית שֶׁלּוֹ קִשְׁתִּי.

שמחמת שהיה נח "שומר הברית", הוא זכה להינצל מן המבול.
וכמו כן, מחמתו, באה אות הקשת לעולם, הרומזת על "שומרי הברית",
להורות, שעל ידי שמירת אות ברית קודש, ינצל העולם מן הפורענות.

והנה, עוד מצינו בעניין הקשת, בדברי ה"זוהר הקדוש"⁹ :

שגווני הקשת, רומזים למרכבה העליונה,

ובגווניו, יש ג' צבעים: ירוק, אדום ולבן.

ובמקום אחר¹⁰, כתב ה"זוהר הקדוש":

רבי אלעזר אָמר -

לְעוֹלָם לֹא אֶתְלַבֵּשׁ קֶשֶׁת דָּא, אֶלָּא בְּלְבוּשָׁא דְאַבְרָהָן קְדָמָי,

יְרוֹק וְסוּמָק וְחִוּוּר.

יְרוֹקָא, דָּא לְבוּשָׁא דְאַבְרָהָם, אֶצְטַבַּע לְבוּשָׁא דָּא, כַּד נִפְק מִנִּיה יִשְׁמַעֵאל.

סוּמָקָא, דָּא גִוּוֹן יֶצְחָק, דְּאַתֵּיָא סוּמָקָא וְאַצְטַבַּע, כַּד נִפְיָק מִנִּיה עֵשָׂו,

וְאַתְמַשְׁךְ הֵהוּא סוּמָקָא לְתַתָּא, עַד כִּכְבָּא דְמַאֲדִים, דְּאַתְאַחִיד בֵּיה עֵשָׂו.

חִוּוּרָא, דָּא אִיהוּ לְבוּשָׁא טְבָא דִיעֶקֶב, דְּהָא לֹא אֶשְׁתַּנּוּ אֲנַפּוּהֵי לְעַלְמִין.

רבי אבא אָמר -

יְאוּת הוּא!

אַבְל, הֲכִי אָמר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא -

חִוּוּר, דָּא אַבְרָהָם, דְּאַתְלַבֵּן בְּחִוּוּרָא דְנוֹרָא.

סוּמָקָא, דָּא יֶצְחָק וְדָאי.

יְרוֹק, דָּא הוּא יַעֲקֹב, דְּקִימָא בֵּין תַּרְיֵן גִּוּוּיֵין,

וְכַתִּיב בֵּיה בְּיַעֲקֹב¹¹, 'לֹא עָתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב, וְלֹא עָתָה פָּנָיו יְחִוּוּר',

⁹ חלק א', דף ע"ב.

¹⁰ פרשת "פנחס", דף רטו' ע"א.

דָּהָא, כָּל עֲרִיסָה שְׁלִים הָוָה.

וְהָכִי הוּא, 'לֹא עֵתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב', לְאִתְחַזְּאָה בְּגוּוֹן סוּמָק, כִּי־צָחַק דְּנִפְק מִנִּיה עֵשׂו,

'וְלֹא עֵתָה פְּנִיּוֹ יַחֲרוּי', כְּאַבְרָהָם, לְאִתְחַזְּאָה בְּגוּוֹן חוּר, דְּנִפְק מִנִּיה יִשְׁמַעֲאֵל.

אַלָּא, נִטַּל גּוּוֹנִיו, לְאִתְעֵטְרָא בְּהוּ, עַל אַבְהֵן דִּילֵיה,

וּבְאֵלִין לְבוּשִׁין מִתְלַבְּשֵׁת קֶשֶׁת, בְּשַׁעֲתָא דְאִתְחַזְּי קַמִּי מִלְכָּא" ¹².

¹¹ ישעיה, כט' - כב'.

¹² ותרגום דבריו הקדושים:

רבי אלעזר אמר -

לעולם לא מתלבשת קשת זו, אלא בלבוש האבות הראשונים,

ירק אדם ולבן.

ירק, זה לבוש אברהם, נצבע לבוש זה, כשיצא ממנו ישמעאל.

אדם, זה הגון של יצחק, שכא אדם ונצבע, כשיצא ממנו עשו,

ונמשך אותו האדם למטה, עד כוכב מאדים, שנצחז בו עשו.

לבן, זהו לבוש טוב של יעקב, שהרי לא השתנו פניו לעולמים.

רבי אבא אמר -

יפה הוא!

אבל, כך אמר המנורה הקדושה -

לבן, זה אברהם, שהתלבן בלבן האש.

אדם, זה ודאי יצחק.

ירק, זהו יעקב, שעומד בין שני גונים.

וְכַתּוּב בּוּ בְיַעֲקֹב (ישעיה, כט' - כב'), 'לֹא עֵתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב, וְלֹא עֵתָה פְּנִיּוֹ יַחֲרוּי',

שְׁהָרִי, כָּל מִטְתּוֹ הִיְתָה שְׁלֵמָה.

וְכֵן הוּא, 'לֹא עֵתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב', לְהִרְאוֹת בְּגוּוֹן אָדָם, כִּי־צָחַק שְׂיֵצֵא מִמֶּנּוּ עֵשׂו,

'וְלֹא עֵתָה פְּנִיּוֹ יַחֲרוּי', כְּמוֹ אַבְרָהָם, לְהִרְאוֹת בְּגוּוֹן לָבָן, שְׂיֵצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעֲאֵל.

אַלָּא, לְקַח גּוּוֹנִים, לְהִתְעַטֵּר בָּהֶם עַל הָאֲבוֹת שְׁלוֹ.

ולאור דבריו הקדושים, נוכל בסייעתא דשמיא ליתן ביאור ודרך, בביאור מאמר הכתוב ¹³, "מְצַרְף לְפָסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה", וכדלעיל.

דהנה, על מאמר הכתוב הלזה, הובאה לעיל, דרשת ה"זוהר הקדוש" ¹⁴ :

" מְצַרְף לְפָסֶף - דא אברהם,

וְכוּר לְזָהָב - דא יצחק,

וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה - דא יעקב."

וביאור דבריו הקדושים, כך הם :

א. 'מְצַרְף לְפָסֶף' - דא אברהם :

מידתו של אברהם אע"ה, היתה "מידת החסד",

וכמאמר הכתוב ¹⁵, "חֶסֶד לְאַבְרָהָם".

והנה, צבע לבן, שורשו ב-"מידת החסד" ¹⁶,

ולפיכך, הצבע הלבן אשר נראה בקשת, הוא כנגד אברהם אע"ה.

ב. 'וְכוּר לְזָהָב' - דא יצחק :

מידתו של יצחק אע"ה, היתה "מידת הגבורה ומידת הדין".

והנה, צבע אדום אשר שורשו בצבע זהב ¹⁷, שורשו ב-"מידת הגבורה ומידת

הדין" ¹⁸,

ובלבושים הללו, מתלבשת הקשת, בשעה שנגראית לפני המלך.

¹³ משלי, יז' - ג'.

¹⁴ "תיקוני הזוהר", תיקון סט'.

¹⁵ מיכה, ז' - ב'.

¹⁶ וסימנך, "חלב",

ראשי תיבות: בְּחִינַת לְבַן חֶסֶד.

(הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א, בספרו הקדוש "ישרש יעקב", ערך חל').

¹⁷ חטא העגל, נעשה על ידי נתינת תכשיטי זהב,

ולפיכך, הצבע האדום אשר נראה בקשת, הוא כנגד יצחק אע"ה.

ג. 'וביחן לבות יהוה' - דא יעקב":

מידתו של יעקב אע"ה, היתה "מידת תפארת",

והנה, צבע ירוק, שורשו ב-"מידת תפארת"¹⁹,

ולפיכך, הצבע הירוק אשר נראה בקשת, הוא כנגד יעקב אע"ה.

והנה, אצל יעקב אע"ה, אשר היתה מידתו "תפארת", שהוא שילוב מידות "חסד וגבורה",

והיינו, "עזות דקדושה", בבחינת "שמאל דוחה", למקטרגים ולמשטינים,

"ואהבה וחסד", בבחינת "ימין מקרבת", לנוהגים בקדושה ובטהרה,

יכולים היינו לטעות בדרכיו ובמעשיו.

ולפיכך, העיד עליו הבורא ית"ש, "וביחן לבות יהוה' - דא יעקב",

ללמדנו, שכל מעשיו היו לכבוד הבורא ית"ש, בכדי להוציא לאור עולם יב' שבטי י-ה.

ג. במסכת שבת²⁰, מצינו לדרשתו של רבי שמואל בר נחמני משם רבי יונתן:

"מאי דכתיב²¹, 'כי אַתָּה אַבְיָנו, כִּי אַבְרָהָם לֹא יִדְעֵנוּ, וַיִּשְׁרָאֵל לֹא יִכְרְנוּ, אַתָּה ה' אַבְיָנו גְּאֻלָּנוּ מֵעוֹלָם שְׂמֻדָּי?'

וכמאמר הכתוב (שמות, לב' - כד'), "ואמר להם, למי זהב התפרקו, ויתנו לי, ואשליכוהו באש, ויצא העגל הזה".

ועל כך, ניתנה מצוות פרה אדומה לכפרה,

וכאומרם ז"ל (מדרש תנחומא, פרשת "חוקת", אות ח'), "תבוא האם, ותקנח צואת בנה".

¹⁸ יעויין בספר הקדוש "קהלת יעקב" (ערך בר), להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א.

¹⁹ יעויין בספר הקדוש "קהלת יעקב" (ערכים ה'הב'-יר'), להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א.

²⁰ פט' ע"ב.

²¹ ישעיה, סג' - טז'.

לעתיד לבוא, יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, בניך חטאו לי!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך.

אמר ²², אימר ליה ליעקב, דהוה ליה צער גידול בניס, אפשר דבעי רחמי עלייהו,

אמר ליה ²³, בניך חטאו!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך.

אמר ²⁴, לא בסבי טעמא, ולא בדרדקי עצה.

אמר לו ליצחק, בניך חטאו לי!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, פְּנִי וְלֹא בְּנִיךָ?

בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם ²⁵, 'פְּנִי בְּכִרְי',

עכשיו, פְּנִי וְלֹא בְּנִיךָ?

ועוד, כמה חטאו -

כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה!

דל עשרין דלא ענשת עלייהו ²⁶, פשו להו חמשין ²⁷,

²² היינו:

הקדוש ברוך הוא.

²³ היינו:

הקדוש ברוך הוא ליעקב אע"ה.

²⁴ היינו:

הקדוש ברוך הוא.

²⁵ שמות, ד' - כב'.

²⁶ היינו:

כאשר נוריד כ' שנים משנותיו של האדם, שהלא, אין האדם בר עונשין של דיני שמים, אלא, עד גיל כ' שנה.

²⁷ היינו:

דל כה' דלילותא ²⁸, פשו להו כה' ²⁹,

דל תרתוי סרי ופלגא - דצלויי ומיכל ודבית הכסא ³⁰, פשו להו תרתוי סרי ופלגא ³¹,

אם אתה סובל את כולם, מוטב!

ואם לאו, פלגא עלי ופלגא עליך ³²!

ואם תמצוי לומר, כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך ³³."

והדברים, מתמיהים וזועקים, עד לב השמים:

והלא, יצחק אע"ה, נאזר במידת הגבורה,

ואם כן, הוא היה צריך לומר, "ימחו על קדושת שמך"?

ולא זו בלבד, שהוא לא עשה זאת,

אלא, שהוא היחיד, שהכניס את ראשו ורובו, ללמד זכות על עם ישראל?

נשאר לנו חמישים שנים.

²⁸ היינו:

כאשר נוריד מתוך אותם חמישים שנים, שעשרים וחמש שנים מתוכם הם לילות.

²⁹ היינו:

נשאר לנו עשרים וחמש שנים.

³⁰ היינו:

כאשר נוריד מתוך אותם עשרים וחמש שנים, שתים עשרה וחצי שנים, של תפילות, אכילה, ובית הכסא.

³¹ היינו:

נשאר לנו, שתים עשרה וחצי שנים.

³² היינו:

חצי מהשנים שנשארו, שהם שש שנים ורבע - אסבול אני,

ואת שש השנים ורבע הנותרות, יסבול הקדוש ברוך הוא.

³³ היינו:

הרי הקרבתי את נפשי לפניך, במעשה העקידה.

ובשונה ממנו, אברהם אע"ה הנאזר ב-"מידת החסד", ויעקב אע"ה הנאזר ב-"מידת הגבורה", לא לימדו זכות על עם ישראל!?

ד. ד' עניינים, שומא עלינו להשכיל ולהבין. וכדלהלן:

א. כתב הגה"ק רבינו חיים פלאגיי זיע"א ³⁴ :

"בברכת החמה, טוב לראות פני אברהם ³⁵,

ובברכת הלבנה, טוב לראות פני יצחק ³⁶."

ומטעם כך:

"יש נוהגים לומר בסיום סדר הברכה, 'יצחק יצחק', שתי פעמים" ³⁷.

עוד כתב רבינו זיע"א ³⁸ :

"בוא וראה, דמה שנוהגין לראות פניהם בכסף, מנהג טוב ויפה,

דכסף מידת רחמים, וזהב הוא מידת הדין,

והשתא, עידן למיבעי רחמי.

ועוד -

ד-'זהב', הלוך וחסור המספר,

ו-'כסף', הלוך וגדל המספר.

ואותה אנו מבקשים, מילוי הלבנה, וישראל עושה חיל, דנמשלו ללבנה."

³⁴ בספרו הקדוש "כף החיים", (סימן לה', אות כג').

³⁵ היינו:

אדם ששמו אברהם.

³⁶ היינו:

אדם ששמו יצחק.

³⁷ "חודש בציון", (פרק יט', אות ה', עמוד תכ').

³⁸ בספרו הקדוש "כף החיים", (סימן לה', אות כז').

וכן כתב בנו, הגה"ק רבינו יצחק פלאגיי זיע"א³⁹ :

"ונוהגין, שאחר שמברכין ברכת לבנה, מראין פניהם במראה של מתכת מכסף מזוקק, שרואין בו הפנים".

ויש להבין :

את עומק העניין, באמירת שם "יצחק" או הבטה בפני אדם ששמו "יצחק", לאחר ברכת הלבנה,

וכמו כן, את עומק העניין, בהבטה במראה העשויה מכסף מזוקק, לאחר ברכת הלבנה.

ב. על מאמר הכתוב בפרשתו⁴⁰, "קחו מאתכם תרומה ליהוה, כל נדיב לבו וביאה את תרומת יהוה, זהב וכסף ונחשת", דרשו רבותינו ז"ל⁴¹ :

"זהב' - זה אברהם, שנבחר בכבשו האש כזהב.

'וכסף' - זה יצחק, שנצטרף ככסף על גבי המזבח.

'ונחשת' - זה יעקב, שנאמר⁴², 'נחשתי, ויברכני ה' בגלגלד'."

ולכאורה, שהדבר צריך ביאור :

דהנה, כבר נתבאר לעיל⁴³, שמידתו של יצחק אע"ה - הינה "מידת הגבורה", ובבחינת "זהב",

ואם כן, היאך דימו רבותינו ז"ל, את מידתו לבחינת "כסף", המרמזת על מידת הרחמים?

ג. יש לעיין : בטעם סמיכות הפרשיות של "מצוות שבת קודש"⁴⁴ ו-"מצוות מלאכת המשכן"⁴⁵, אשר בפרשתן.

³⁹ בספרו הקדוש "יפה ללב", (חלק ז', יורה דעה, סימן קנ"א).

⁴⁰ שמות, לה' - ה'.

⁴¹ שמות רבה, פרשה מט', ב'.

⁴² בראשית, ל' - כז'.

⁴³ באות ב'.

ד. יש לעיין: בטעם סמיכות "פרשת החודש" ⁴⁶ הנקראת בשבת זו, לבין פרשת "ויקהל".

ה. כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ⁴⁷ :

⁴⁸ אמרו רבותינו ז"ל -

'בְּרֵאשִׁית' ⁵⁰, דָּא בְּאָר (נוסחאות אחרות: באר שית), וְאִינוּן תְּרִין,

חַד בְּאָר חִפְרוּהָ שְׁרִים, כְּרוּהָ נְדִיבֵי הַעָם ⁵¹, חַד אִיהוּ בְּאָר דְּאֶתְמַר בְּהָ וְנִרְיָבוּ גַם עֲלֵיהָ ⁵², וְתַנְיִנָא בְּאָר אַחֲרַת וְלֹא רְבוּ עֲלֵיהָ ⁵³,

בְּאָר דְּרְבוּ עֲלֵיהָ, דָּא אֹרִיטָא דְּבַעַל פְּהָ,

דְּאֶתְמַר בְּהָ ⁵⁴, וְנִרְיָבוּ רוּעֵי גְרָר עִם רוּעֵי יֶצְחָק, לְאֹמַר, לְנוּ הַמַּיִם,

אֵלִין מְקַשִּׁין עַל אֵלִין וְאֵלִין חוֹלְקִין עַל אֵלִין, אֵלִין מְטַהְרִין וְאֵלִין מְטַמְּאִין, אֵלִין פּוֹסְלִין וְאֵלִין מְכַשִּׁירִין, אֵלִין אוֹסְרִין וְאֵלִין מַתִּירִין, בְּשִׁית סְטָרִין,

וְאִינוּן 'בְּרֵאשִׁית', בְּרֵא שִׁית וְכוּ' ⁵⁵ " ...

⁴⁴ שמות, לה, א' - ג'.

⁴⁵ שמות, לה, ד' - ט'.

⁴⁶ שמות, יב, א' - ב'.

⁴⁷ בפרשת "תולדות", (עמודים תקמד'-תקמו').

⁴⁸ דבריו הקדושים, יובאו בכאן במעט שינויי לשון, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

⁴⁹ "תיקוני הזוהר", (דף קמז' ע"א).

⁵⁰ בראשית, א' - א'.

⁵¹ במדבר, כא' - א'.

⁵² בראשית, כו' - כא'.

⁵³ בראשית, כו' - כב'.

⁵⁴ בראשית, כו' - כ'.

⁵⁵ ותרגום דבריו הקדושים:

'בְּרֵאשִׁית' (בראשית, א' - א'), זי בְּאָר (נוסחאות אחרות: באר שית), וְהֵם שְׁתִּים,

ועל כל פנים, יצחק אע"ה, הוא בחינת תורה שבעל פה,
ולפיכך רבו עליה, כיוון שזוהי דרכה של תורה שבעל פה,
ולכן, תורה שבעל פה היא בחינת גבורה⁵⁶, משום שחייבים להתגבר במלחמתה
של תורה.
ומפורש שם⁵⁷, "וְזוּהִי תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְנִקְרָאת 'בְּאֵר' ... וַיֵּשׁ בָּהּ שְׁשֵׁה סְדָרִים"⁵⁸.
ועוד מפורש שם⁵⁹, "עַל הָעֲבוּדָה, זֹאת תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה ... זֶה יִצְחָק, וְהַפֶּל אֶחָד"⁶⁰.
הרי לנו, שיצחק אע"ה, הוא שורש תורה שבעל פה,
ולפיכך, רבו הרועים על בארותיו, עד שזכה ל-"רחבות"⁶¹,
כלומר, להורות ולכווין לאמיתה של תורה.
ותראה, שתורה שבעל פה היא בבחינת "ספירת מידת המלכות", המורה על
ענווה, ד-"לִית לָהּ מִגְרָמָה כְּלוּם"⁶²,

אחת 'באר חפרוה שרים, קרוה נדיבי העם' (במדבר, כא' - א'), ואחת היא הבאר שנאמר בה 'ויריבו גם עליה'
(בראשית, כו' - כא'), והשניה 'באר אחרת ולא רבו עליה' (בראשית, כו' - כב'),

הבאר שרבו עליה, זו תורה שבעל פה,

שנאמר בה (בראשית, כו' - כ'), 'ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק, לאמר, לנו המים',

אלו מקשים על אלו ואלו חולקים על אלו, אלו מטמאים ואלו מטמאים, אלו פוסלים ואלו מכשירים, אלו
אוסרים ואלו מתירין, בששה צדדים,

והם 'בראשית', בראשית וכו'.

⁵⁶ "זוהר חדש", (דף קח' ע"א).

⁵⁷ "זוהר חדש", (דף נ' ע"ב).

⁵⁸ בתרגום ללשון הקודש.

⁵⁹ "זוהר חדש", (דף נא' ע"א).

⁶⁰ בתרגום ללשון הקודש.

⁶¹ בראשית, כו' - כב'.

ודבר זה בא ללמדינו, שאין אפשרות לזכות לאמיתה של תורה, אלא על ידי הענווה בלבד,
 וכמו שמצינו בדברי חז"ל⁶³, "אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו",
 והכוונה באומרם "מתקיימין", היא לזכות לאמת, וכמאמרם ז"ל, "קושטא קאי".
 ומאחר שיצחק אע"ה דבק במידת הענווה, היתה התורה אצלו בבחינת "סם חיים",
 וכמאמרם ז"ל⁶⁴, "זכה, נעשה לו סם חיים", ופירש רש"י, "זכה ללמוד תורה לשמה ולקיימה",
 והיינו, לימוד תורה לשמה במידת הענווה, שהיא היא היסוד ללימוד תורה לשמה.
 ויתר על כן אמרו רבותינו ז"ל⁶⁵, "מה יעביד איניש ויחיה? ימית את עצמו!",
 ובפירוש המיוחס לרש"י הקדוש מצינו, "ישפיל את עצמו",
 ונמצא אם כן, שמהות החיים, הינם בשלימות מידת הענווה.
 והוא אשר מצינו בדברי ה"זוהר הקדוש"⁶⁶, "וְכָל הַבַּיִת תַּחֲיוֹן"⁶⁷, אורֵיִתָּא דְבַעַל פָּה",
 שכן, כאשר האדם מכניע את עצמו במידת המלכות, הנקראת "בת"⁶⁸, הוא זוכה לחיים נצחיים, בבחינת "בְּאֵר מַיִם חַיִּים"⁶⁹.

⁶² "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף מג' ע"א).

⁶³ סוטה, כא' ע"ב.

⁶⁴ יומא, עב' ע"ב.

⁶⁵ תמיד, לב' ע"א.

⁶⁶ "זוהר חדש", (דף כח' ע"א).

⁶⁷ שמות, א' - כב'.

ונפלא בזה, להבין את מאמר הכתובים בפרשתן, "סִתְמוּם פְּלִשְׁתִּים, וַיִּמְלְאוּם עֶפְרָיִם... וַיָּרִיבוּ רֵעֵי גֵרָר עִם רֵעֵי יִצְחָק" ⁷¹ -

דהנה, על מאמר הכתוב ⁷², "וּבְמוֹשֵׁב לְצִיִּים לֹא יֵשֵׁב", דרשו רבותינו ז"ל ⁷³,
"שלא ישב במושב אנשי פלישתים, מפני שליצנים היו",
וביאור הדבר, הוא, שליצנות וגאווה אחד הם, וכדכתיב ⁷⁴, "יָד יְהִיר לְךָ שְׁמוֹ",
וכפי שדרשו רבותינו ז"ל בפסוק זה ⁷⁵, "ואין זדים, אלא ליצנים".

ונמצא אם כן, שכל אותו הריב של הפלישתים עם יצחק אע"ה, היה נעוץ בכך
שהם רצו להפילו לידי השחת של מידת הגאווה,
בכדי שעל ידי כך, חלילה וחס, לא יוכל יצחק אע"ה לזכות לדברי התורה
בשלימות, אשר כל יסודה הוא אך ורק על ידי מידת הענווה.

וכמאמרם ז"ל ⁷⁶, "למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב ⁷⁷, 'הוי כל צמא לכו
למים?'
לומר לך, מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין
מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה".

ומוכח אם כן, שקניין הבארות, שורש התורה, תלוי במידת ההכנעה.

⁶⁸ "זוהר חדש", (דף קטז' ע"ב).

⁶⁹ בראשית, כו' - יט'.

⁷⁰ בראשית, כו' - טו'.

⁷¹ בראשית, כו' - כ'.

⁷² תהילים, א' - א'.

⁷³ עבודה זרה, יט' ע"א.

⁷⁴ משלי, כא' - כד'.

⁷⁵ "אבות דרבי נתן", (פרק כא').

⁷⁶ תענית, ז' ע"א.

⁷⁷ ישעיה, נה' - א'.

ודברים אלו, נרמזים במאמרם של רועי גרר⁷⁸, "לנו המים" -
רועי גרר, חשבו ללכוד את יצחק אע"ה ברשתם, ולהפילו במידת הגאווה, שיאמר
"לנו המים",
והיינו, שיחשוב יצחק אע"ה, שכל תורתו הינה בזכותו ומכוחו.
אלא, שיצחק אע"ה אשר נתגבר במידת הענווה, הודיעם⁷⁹, "כי עָתָה הִרְחִיב ה'
לְנו, וּפְרִינוּ בְּאֶרֶץ" -
והיינו, שהכל מן הבורא ית"ש,
ולפיכך, רק מכוחו ומזכותו יתברך, נתקיים בנו "וּפְרִינוּ בְּאֶרֶץ" ...
והנה, בתפילת "תיקון הגשם", כתב הפייטן: "זֶכֶר הַנּוֹלָד בְּבִשׁוּרֵי יִקְחֵנָּה נָא מֵעַט
מִיָּם, וְשִׁחֲתָ לְהוֹרוֹ לְשִׁחְטוֹ לְשִׁפְךָ דָּמּוֹ כְּמִיָּם, זֶהָר גַּם הוּא לְשִׁפְךָ לֵב כְּמִיָּם, חֲפֹר
וּמָצָא בְּאֵרוֹת מַיִם, בְּצִדְקוֹ חֵן חֲשׂוֹת מַיִם", ודברים הקדושים, יתבארו כמין חומר
על פי המתבאר לעיל -
שכן, בחינת "עקידת יצחק", אשר בה מסר יצחק אע"ה את עצמו במידת הענווה
וההכנעה, היתה משולה כמים אשר מרמזת על מידת הענווה⁸⁰,
והוא אומר, "וְשִׁחֲתָ לְהוֹרוֹ לְשִׁחְטוֹ לְשִׁפְךָ דָּמּוֹ כְּמִיָּם".
והנה, על מאמר הכתוב⁸¹, "שִׁפְכֵי כְּמִיָּם לְבָד", מציינו בדברי התרגום, "שִׁדְיָא
הִיד מִיָּא עֲקוּמוּמִית לְבִיד, וְהִדְרֵי בְתִיבְתָא",
וביאור העניין, הוא על פי מה שמצינו במסכת ברכות⁸², "לא נבראו רעמים, אלא
לפשוט עקמומית שבלב. שנאמר⁸³, 'וְהֶאֱלֵהִים עֲשָׂה שִׁירָאוּ מִלְּפָנָיו' "

⁷⁸ בראשית, כו' - כ'.

⁷⁹ בראשית, כו' - כב'.

⁸⁰ תענית, ז' ע"א.

⁸¹ איכה, ב' - יט'.

⁸² נט' ע"א.

⁸³ קהלת, ג' - יד'.

ואם כן, מידת היראה המשולה למים, אשר בכוחה להחזיר את האדם בתשובה, ולפשט את עקמומית ליבו, היא היא מידתו של יצחק אע"ה, ולפיכך, במידתו זו, מידת הענווה וההכנעה, "זֶהָרְ גַּם הוּא לְשֹׁפֵךְ לֵב כַּמַּיִם", ואזי, "חָפַר וּמָצָא בְּאֵרוֹת מַיִם", והיינו בשלימות דברי התורה שבעל פה.

עוד כתב רבינו זיע"א⁸⁴ :

⁸⁵ הנה, כתב ה"זוהר הקדוש"⁸⁶ -

"וּלְכֹל יוֹם יֵשׁ גְּדַר מִבְּחוּץ, שֶׁלֹּא יִכָּנַס כָּל אָדָם לְאוֹתוֹ טוֹב, כְּמוֹ חֹשֶׁךְ שֶׁמְכַסֶּה אֶת הָאוֹר.

שֶׁתְּמַצָּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אוֹר, וְתִמְצָא בּוֹ חֹשֶׁךְ.

בְּכֹל יוֹם תִּמְצָא שְׂמִינָה, וְאוֹתָם שׁוֹמְרִים הֵם כְּמוֹ קוֹצִים לְכָרֶם.

וַיֵּשׁ שׁוֹמְרִים אַחֲרֵיהֶם, כְּמוֹ נְחָשִׁים וְעֵקֶרְבַּיִם וְשָׂרְפִים, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ טוֹב שֶׁלֹּא יִכָּנַס לְשָׁם מִי שֶׁאֵינוֹ רֹאוי לְהִכָּנַס"⁸⁷.

ומבואר שם -

שהאדם הרוצה לזכות לטוב האמיתי, קניינה של התורה הקדושה, חייב להתאזר בגבורה,

בכדי לנצח את כל אותם השומרים, על כל אותו מקום הטוב, ורק אז הוא יוכל להיכנס אל אותו המקום.

וגבורה זו, הינה גבורה רוחנית, בבחינת⁸⁸ , "אֵיזָהוּ גִבּוֹר, הַכּוֹבֵשׁ אֶת יָצְרוֹ".

והדרך להתגברות זאת, הוא על ידי שלימות מידת הענווה,

⁸⁴ בפרשת "תולדות", (עמודים תקמו'-תקמח').

⁸⁵ דבריו הקדושים, 'ובאו בכאן במעט שינויי לשון, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

⁸⁶ חלק ג', דף קכג' ע"א.

⁸⁷ בתרגום ללשון הקודש.

⁸⁸ מסכת אבות, פרק ד' משנה א'.

וכמבואר בדברי ה"זוהר הקדוש"⁸⁹, ובדברי רבותינו זיע"א⁹⁰, שאין היצר הרע שולט על הנוהג במידת הענווה.

ואם כן, העצה הטובה ביותר להתגבר כנגד היצר הרע, הינה, על ידי ענווה ושפלות הרוח, שכן אז יזכה האדם לשלימות דברי התורה הקדושה, התלויה אך ורק בבחינת מידת הענווה⁹¹.

ומעתה, יובנו דבריו הקדושים של שלמה הע"ה⁹², "שְׁתֵּה מִיַּם מְבוֹרָךְ, וְנִזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֶרֶץ. יִפּוּצוּ מֵעֵינֶיךָ חוּצָה, בְּרַחֲבוֹת פְּלָגֵי מַיִם. יִהְיוּ לְךָ לְבַדָּךְ, וְאִין לְזָרִים אֶתְדָּךְ", וכדלהלן -

"שְׁתֵּה מִיַּם מְבוֹרָךְ, וְנִזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֶרֶץ": כאשר מתגבר האדם על מידת הגאווה, בכוח מידת הענווה,

הוא זוכה להסיר את כל המחיצות מדברי התורה הקדושה, ובכך הוא הופך את ה"בור" אשר בו מכונסים המים, ל"באר" אשר בה יש מים חיים.

"יִפּוּצוּ מֵעֵינֶיךָ חוּצָה, בְּרַחֲבוֹת פְּלָגֵי מַיִם. יִהְיוּ לְךָ לְבַדָּךְ, וְאִין לְזָרִים אֶתְדָּךְ": כאשר תנהג בעניין זה, של מידת הענווה וההכנעה,

אזי, הגם שתורתך תפוצ חוצה,

לא יהיה כוח לסטרא אחרא בתורתך, ותישאר בקדושתה אך ורק בעבורך.

ולפיכך, רבו רועי גרר עם יצחק אע"ה⁹³, "לֹאמַר, לָנוּ הַמַּיִם" -

והיינו, שתורתנו תישאר אצל החיצונים, חלילה וחס,

⁸⁹ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף רלח' ע"א, דף רפב' ע"ב).

"זוהר חדש", (דף נ' ע"ב).

⁹⁰ "שער היחודים", (פרק ו').

⁹¹ עירובין, נד' ע"א.

מנחות, פח' ע"ב.

⁹² משלי, ה', טו' - יז'.

⁹³ בראשית, כו' - כז'.

וממילא, לא יתקיים בה "יהיו לך לבדך, ואין לזרים אתך".

ברם, כאשר יצחק אע"ה, נתגבר עליהם, בתכלית מידת הענווה, וזכה לשלימות דברי התורה הקדושה,

בטל כוחם, ולבסוף נתקיים בהם ⁹⁴ "ולא רבו עליה".

ו. על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן" ⁹⁵, "לא מרַבְּכֶם מְכַל הָעַמִּים הַשֶּׁקֶת יְהוָה בְּכֶם, וַיִּבְחַר בְּכֶם, כִּי אֶתֶם הִמְעַט מְכַל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת חולין ⁹⁶:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני ⁹⁷,

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני ⁹⁸, 'ואַנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרִי,

למשה ואהרן, אמר ⁹⁹, 'וַיִּנְחַנּוּ מֵהַיָּמִים,

לדוד, אמר ¹⁰⁰, 'ואַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ...'

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

⁹⁴ בראשית, כו' - כב'.

⁹⁵ דברים, ז' - ז'.

⁹⁶ פט' ע"א.

⁹⁷ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה."

⁹⁸ בראשית, יח' - כז'.

⁹⁹ שמות, טז' - ח'.

¹⁰⁰ תהילים, כב' - ז'.

"ואַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וַיִּזְחַזְחֵם עִם."

דאילו באברהם, כתיב, 'וְאֵנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרָי'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וַיִּנְחֲנוּ מָה' ".
והנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{101 102}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה
רע"ה.

דהנה, על מאמר הכתוב¹⁰³, "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, את שני בני תמית אם
לא אביאנו אליך, תנה אתו על ידי, ואני אשיבנו אליך", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה¹⁰⁴, דין¹⁰⁵, ואידך^{106 107} - יופתה תמית קנאה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה¹⁰⁸,
'ויקנאו למנשה במחנה'¹⁰⁹ - אלו דתן ואבירם.

¹⁰¹ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

¹⁰² צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:
"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,
ישראל" -

יצחק, שרה, בבקה, בחל, אברהם, לאה".

¹⁰³ בראשית, מב' - לז'.

¹⁰⁴ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹⁰⁵ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹⁰⁶ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹⁰⁷ איוב, ה' - ב'.

¹⁰⁸ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹⁰⁹ תהילים, קו' - טז'.

בשביל שאמר ¹¹⁰, 'אֶת שְׁנֵי בְּנֵי תַמִּית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.

'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹¹¹.

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹¹²:

"שוב ראיתי בדברי המקובלים ¹¹³, דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,

אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים ¹¹⁴, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל ¹¹⁵, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה

מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים:

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

¹¹⁰ בראשית, מב' - לז'.

¹¹¹ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹¹² בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

¹¹³ יעוין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף כְּתוּב אֶזְלֵי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹¹⁴ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹¹⁵ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן ¹¹⁶, "אֶת שְׁנֵי בְּנֵי תָמִית",

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל ^{117 118}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם":

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

והנה, בעניין זה, קיימת קושיא גדולה ועצומה:

היאך יצחק אע"ה, אשר היה אף הוא שלם ב-"מידת הענווה" ¹¹⁹, וכל כוח גבורתו בא אליו ממידה זו ¹²⁰, לא נמנה בין אותם אלו שנשתבחו במידת הענווה?

ובכדי לבאר העניין, נקדים ונבאר כדלהלן.

בכדי להבין, מפני מה, ענייני הזיווג והקדושה של האבות הקדושים, נראים לעיני הבשר - ח"ו - כדברים שאינם הגונים, נקדים לדברי רבותינו זיע"א:

א. כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א ¹²¹:

"שמעתי בשם הרב יעקב ארי"ז ז"ל, שקיבל מרבותיו -

למה היחס והשררה והמלכות של ישראל, יהיה על זה הדרך, שהרואה יראה שחס ושלום יש בו צד ממזרות?

וכן עניין בועז, שלא הוליד מאשה אחרת, אלא מבתו של עגלון שהוא ממואב?

¹¹⁶ בראשית, מב' - לז'.

¹¹⁷ חולין, פט' ע"ב.

¹¹⁸ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

¹¹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹²⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹²¹ בספרו הקדוש "שפתי כהן" (בראשית, לח' - יא').

וכבר ידעת, מואב מאין בא ¹²² !?

ו-דוד, גם כן אמרו ¹²³, שנתאוהו ישי לאמתו, ואמר לה שתטהר מטומאתה,

והלכה, ואמרה לגבירתה,

והלכה גבירתה, וטיהרה עצמה, ובאה ולנה בבית האמה, ובא ישי ושכב עמה בחושבו שהיא האמה.

ואחר כך, נמצאת אשתו מעוברת,

ובחושבו שאינה מעוברת ממנו, לזה עשאו לדוד רועה, כדי שהארי או הדוב יהרגוהו, כי היה שונא אותו.

ואמו, גם כן שנאתו.

ולזה ¹²⁴, 'אָבֹן מְאֹסֵי הַבּוֹנִים' - שהם אביו ואמו, 'הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה'.

ו-רחבעם, גם כן, מנעמה העמונית.

אלא, שעשה הקדוש ברוך הוא, כן, כדי להביא מלך המשיח בהיסח דעת, כדי שלא יקטרג המקטרג! ...

ולזה, רמזו ז"ל ¹²⁵ -

'נחש, מציאה, משיח, באין בהיסח הדעת של מקטרגי ...

אם כן, עשה הקדוש ברוך הוא, כן, כדי שיסיח השטן דעתו,

ויאמר, השררה והמשיח לא יבואו אלא מהיחס והקדושה, ולא יבוא על זה הדרך."

ב. כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א ¹²⁶ :

¹²² היינו:

ש-מואב, היה ממזר, בעבור שנולד מזיווג בת לוט לאביה.

¹²³ "ילקוט המכירי" (תהילים, קיח').

¹²⁴ תהילים, קיח' - כב'.

¹²⁵ סנהדרין, צז' ע"א.

"אדם הראשון, הוא אילן שבו היו תלויים כל הנשמות של הקדושה שיצאו לעולם,
מיום היות עולם - ואשר עתידין לצאת,

וְשֶׁחָטָא אָדָם, שֶׁלֹּט חֶלֶק הָרַע, וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׂבִי לַאֲיִן מִסֵּפֶר ...

גם לפעמים, באמצעות דביקות הנפש הקדושה בנפש הטומאה, לאונסה, תוציא
נפש חיה למינה ...

ועל פי הקדמה זו, תשכיל עצת ה', אשר יעץ על יהודה, ושלח מלאך והכריחו לבוא
אל הקדושה ¹²⁷ -

כי באמצעות היות הדבר בלתי הגון על פי התורה, לשכב את כלתו,
ובאמצעות היות יהודה אנוס על פי הדיבור, נעלם דבר איסור ממנו, ולא ידע כי
כלתו היא,

ובזה, הוציא ממקור הטומאה, ענף מופלא שבקדושה - פרץ וזרח, שהיו שבויים
בבחינת הרע ...

וצא ולמד, כמה צדיקים יצאו מהם, ושלשלת המלוכה של בית דוד,
וזולת יהודה, שהוא בחינת המלוכה, לא היה אדם יכול להוציאם מידו.
גם זולת דמיון מעשה הרע, כי יבוא אל כלתו, אין מציאות להוציאם,
ובאמצעות דמיון הרע, הרי זה נכנס למדור הרע, והוציא שלל רב".

ג. כתב רבינו המלבי"ם זיע"א ¹²⁸, משמו של האר"י הקדוש זיע"א - ב"ספר
הגלגולים" ¹²⁹ :

¹²⁶ בראשית, מט' - ט'.

¹²⁷ בראשית רבה, פרשה פה', ח'.

¹²⁸ בפירושו "גזע ישי", למגילת רות (ד', טז' - יז').

¹²⁹ על מאמר הכתוב (קהלת, ח' - ט'):

"את כל זה ראיתי, ונתון את לבי, לכל מעשה אשר נעשה תחת השמש, עת אשר שלט האדם באדם לרע לו".

"שהנשמות העשוקות ביד עושקיהם ... אי אפשר להוציא את הנשמה מהם, כי הם יונקות שפע על ידם, ומרמים אותם שמראים להם מקום פגום וחושבים ששם תישאר הנשמה בידם, ולבסוף, תתגבר הנשמה על עושקיה.

וכן נשמת השבטים, נתנו ברחל ולאה שהיו אחיות, וחשבו כי ישארו הנשמות בטומאה, אחר שנישאו באיסור, וכן נשמת פרץ בתמר, ונשמת רות ונעמי, בעמון ומואב ...

שכל זה, היה מוכרח, כדי להוציא הנפשות האלה במרמה זו, מיד עושקיהם".

ועל פי זה, נשכיל ונבין את עניינו של יצחק אע"ה:

שכן, מידת ענוותנותו רבה היא עד למאוד, ובכוחה להציל את עם ישראל מכל גזירות קשות ורעות,

ובכדי שלא יתעורר המקטרג ויקטרג, לא הזכרה מעלת ענוותנותו כלל ועיקר. ולהלן יתבארו הדברים.

ז. כתב הגה"ק רבינו בנימין הכהן ויטלי זיע"א¹³⁰ ¹³¹, ששמע "מאדם גדול"¹³² - והוא הגה"ק רבינו יהודה הכהן זיע"א¹³³, שאמר לו משמו של המקובל האלוקי הגה"ק רבינו יהודה חביליו זיע"א¹³⁴, שהיה אומר משמו של המקובל האלוקי הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א:

¹³⁰ בספרו הקדוש "גבול בנימין", (מהדורה חדשה, חלק ב', דרוש ה' - ודרוש שני לשבת הגדול).

¹³¹ חתנו של הגה"ק רבינו משה זכות זיע"א, וחונתנו של הגה"ק רבינו ישעיהו מרדכי באסאן זיע"א.

¹³² כך הוא תוארו, על ידי רבינו זיע"א.

¹³³ הגה"ק רבינו אריה יהודה ליב כהן זיע"א, הוציא לאור עולם את כתבי אביו הגה"ק רבינו אפרים הכהן זיע"א, מחבר הספר שו"ת "שער אפרים".

¹³⁴ ראש הישיבה בחברון, ותלמידו של הגה"ק רבינו בנימין הלוי זיע"א - שהיה מגורי האר"י (ויש הטוענים שהוא מחבר הספר "חמדת ימים").

"שמתחילת בריאתו של עולם, היו ראויים הימים להיות מ-כ"ח שעות לכל אחד. ולהיות שהיו ששת ימים שווים, ולא היה להם מושל וקצין, ביקשו מהקדוש ברוך הוא: שיתן להם, מלך גדול על כולם. ואמר להם ¹³⁵ -

רצונכם שאתן לכם יום אחד שיהא לכם מלך?

צריך שתגדלוהו משלכם, ותתנו לו ד' שעות מכל יום, ובזה יהיה לו שליטה עליכם.

והוא השבת!

שנתנו לו ששת ימי המעשה כל אחד ד' שעות, הרי כד' שעות של יום השבת".

והנה, במאמר הכתוב ¹³⁶, "גְּלַמִּי רָאוּ עֵינַיָּךְ, וְעַל סַפְרָךְ כָּלָם יִכְתְּבוּ, יָמִים יִצְרוּ, וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם", יש קרי וכתוב:

הקרי, הוא "יָמִים יִצְרוּ, וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם",

והכתיב, הוא "יָמִים יִצְרוּ, וְלֹא אֶחָד בָּהֶם".

והנה, ידועים ומפורסמים דברי רשב"י זיע"א ¹³⁷, שכנסת ישראל היא בן הזוג של השבת, וכדלהלן:

"אֲמַרְהָ שֶׁבֶת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם -

לְכַלּוֹן יֵשׁ בְּנוֹ זוּג, וְלִי אֵין בְּנוֹ זוּג.

אֲמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא -

כְּנִסְתִּי יִשְׂרָאֵל, הִיא בְּנוֹ זוּגְךָ".

¹³⁵ היינו:

הקדוש ברוך הוא, השיב לטענתם של ששת ימי המעשה.

¹³⁶ תהילים, קלט' - טז'.

¹³⁷ בראשית רבה, פרשה יא', ח'.

ובעומק העניין, ביאר הגה"ק רבינו בנימין הכהן ויטלי זיע"א¹³⁸, את מאמר הכתוב¹³⁹, במאמר הכתוב¹⁴⁰, "גלמי ראו עיניך, ועל ספרך כלם פתבו, ימים יצרו, ולו אחד בהם":

"ימים יצרו", כאשר יצר הבורא ית"ש את הימים, בעת בריאת העולם,

"ולא¹⁴¹ אחד בהם", לא היו ימים שלא היה להם בן זוג.

ברם, כאשר ביקשו הימים מלך עליהם, וכל אחד מן הימים תרם די שעות מחלקו, ונברא יום השבת,

אזי, "ולו¹⁴² אחד בהם", והיינו, שיום אחד בבריאה - יום השבת, היה ללא בן זוג.

והנה, בעניין הקרי והכתיב הנזכרים לעיל, יעויין בדברי רבותינו ז"ל¹⁴³, שדרשו בזה:

"זה יום שבת לישראל".

ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א¹⁴⁴:

"היינו, שעל ידי השבת, ניתן צורה בימי החול, כשם שהנשמה נותנת כוח לגוף.

ונתינת הצורה, תלויה בזכירה.

ולכן, הכתיב, הוא "ולא", לפי שאין יום השבת דומה בכלל לשאר ימים, שהם החומר והוא הצורה,

אבל הקרי, הוא "ולו", שעל ידי השבת, יש קשר גם לימי המעשה עמו".

¹³⁸ בספרו הקדוש "גבול בנימין", (מהדורה חדשה, חלק ב', דרוש ה' - ודרוש שני לשבת הגדול).

¹³⁹ תהילים, קלט' - טז'.

¹⁴⁰ תהילים, קלט' - טז'.

¹⁴¹ כפי הכתיב שבפסוק.

¹⁴² כפי הקרי שבפסוק.

¹⁴³ תנא דבי אליהו, (רבה, פרק א').

¹⁴⁴ בפרשתן, עמודים תקעב'-תקעג'.

ודבריו הקדושים, יתבארו ויתבררו כמין חומר, על פי דבריו הנזכרים לעיל, של הגה"ק רבינו בנימין הכהן ויטלי זיע"א ¹⁴⁵ :

"ולכן, הכתיב, הוא "ולא", לפי שאין יום השבת דומה בכלל לשאר ימים, שהם החומר והוא הצורה" ¹⁴⁶ : שכן, יום השבת, לא נוצר כ-ו' ימי המעשה.

אבל הקרי, הוא "ולו", שעל ידי השבת, יש קשר גם לימי המעשה עמו" ¹⁴⁷ : שכן, כאשר ימי המעשה המליכו את השבת עליהם, ותרמו מחלקם בעבור השבת, אזי השבת היא "הלב המולך על ששת ימי המעשה".

והנה, בטעם דבריו הקדושים של רשב"י זיע"א, הנ"ל ¹⁴⁸ , "כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל הִיא בְּן זִוְגָךְ", ביאר אדונינו הגר"א זיע"א :

שביום השבת, שְׁבֵת הקדוש ברוך הוא מכל מלאכתו, וכמאמר הכתוב ¹⁴⁹ , "שְׁבֵת וַיִּנְפְּשׁ".

ומשכך, כאשר נצטוו עם ישראל לשבות ממלאכתם ביום השבת, הרי הם פנויים ממלאכתם,

וממילא, הם מגדילים באותו היום את לימוד התורה שלהם,

וכמאמרם ז"ל ¹⁵⁰ , "לא ניתנו שבתות וימים טובים - אלא לעסוק בהן בדברי תורה".

ולפיכך : רק הם, יכולים להיות בני הזוג של יום השבת, שכן, אז זיווגם שלם ביותר.

וממוצא הדברים, בין תבין :

¹⁴⁵ בספרו הקדוש "גבול בנימין", (מהדורה חדשה, חלק ב', דרוש ה' - ודרוש שני לשבת הגדול).

¹⁴⁶ לשונו הקדוש של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א.

¹⁴⁷ לשונו הקדוש של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א.

¹⁴⁸ בראשית רבה, פרשה יא', ח'.

¹⁴⁹ שמות, לא' - יז'.

¹⁵⁰ תלמוד ירושלמי, מסכת שבת, פט"ו ה"ג.

שיצירתה של שבת קודש, נתהוותה על ידי "מידת הענווה",

כאשר כל יום ויום הרגיש בחסרונה של השבת, ויתר מעצמו בעבודה.

ח. הנה, ראשיתה של "הלבנה" בבחינת "מידת הגאווה", וסופה בבחינת "מידת הענווה". וכדלהלן.

שכן, על מאמר הכתוב ¹⁵¹, "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמָּאֲרֹת הַגְּדֹלִים, אֶת הַמָּאֹר הַגְּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, וְאֶת הַמָּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה, וְאֶת הַכּוֹכָבִים", עמדו רבותינו ז"ל ¹⁵², בקושיא:

"רבי שמעון בן פזי, רמי ¹⁵³ -

כתיב ¹⁵⁴, "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמָּאֲרֹת הַגְּדֹלִים",

וכתיב ¹⁵⁵, "אֶת הַמָּאֹר הַגְּדֹל" ... "וְאֶת הַמָּאֹר הַקָּטָן"?".

ותירצו:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם -

אפשר לשני מלכים, שישתמשו בכתר אחד -

אמר לה -

לכי ומעטי את עצמך!".

ומבואר:

שהתיקון ל-"מידת הגאווה" של הלבנה, אשר הפריע לה ש-ב' מלכים ישתמשו בכתר אחד,

¹⁵¹ בראשית, א' - טז'.

¹⁵² חולין, ס' ע"ב.

¹⁵³ היינו:

רבי שמעון פזי, הקשה סתירה בין הפסוקים.

¹⁵⁴ בראשית, א' - טז'.

¹⁵⁵ בראשית, א' - טז'.

הוא על ידי "מידת הענווה", של "לכי ומעטי את עצמך".

ט. במסכת נדה ¹⁵⁶, מצינו לדרשתו של רבי שמלאי:

"למה הולד דומה במעי אמו?

לפנקס שמקופל ומונח -

ידיו על שתי צדעיו ¹⁵⁷,

שתי אציליו על ב' ארכובותיו ¹⁵⁸,

וב' עקביו על ב' עגבותיו ¹⁵⁹,

וראשו מונח לו בין ברכיו,

ופיו סתום וטבורו פתוח ¹⁶⁰,

ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו ¹⁶¹,

וכיון שיצא לאויר העולם, נפתח הסתום ¹⁶², ונסתם הפתוח ¹⁶³,

¹⁵⁶ ל' ע"ב.

¹⁵⁷ היינו:

ש-ב' כפות ידיו מונחות על ב' צדדי המצח.

¹⁵⁸ היינו:

ש-ב' בתי השחי שלו מונחות על ב' ברכיו.

¹⁵⁹ היינו:

ש-ב' עקביו, מקופלות לאחורי גופו, והוא מקום התורפה.

¹⁶⁰ היינו:

שפיו אינו משמש לו מקור לצורך מאכל ומשתה,

ודרך טבורו, נכנס לו דם מאמו, לצורך חמצן.

¹⁶¹ היינו:

כי אם יוציא את צרכיו בתוך מעיה, יגרום לה לזיהום ולמוות.

שאלמלא כן, אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת ¹⁶⁴,
ונר דלוק לו על ראשו ¹⁶⁵, וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו".
ונתקשה בזה רבינו המהר"ל זיע"א מפראג ¹⁶⁶ :
"וקשיא, מה בא להגיד בזה איך התינוק מונח בבטן אמו?
דמאי נפקא מיניה, אם מונח בעניין זה או בעניין אחר?".
וביאר בזה :
"אבל, הדבר הוא, כי בא לאשמועינן מעלת האדם, כי האדם נברא, על עניין
המיצוע והשווי,
שכל דבר שיש לו השווי והמיצוע, הוא נבחר, והוא טוב,
כי הדבר שאין לו השווי והמיצוע, הוא רע.
וכבר התבאר, כי נברא האדם בשישי, שהוא מספר השווה ¹⁶⁷ ...

¹⁶² היינו:

פיו, שדרכו הוא מתחיל לאכול.

¹⁶³ היינו:

טבורו, כיוון שכבר מפסיק לקבל חמצן מדמה של אימו.

¹⁶⁴ היינו:

כעין מה שאנו מברכים בברכת "אשר יצר".

¹⁶⁵ יעויין ב-"חידושי אגדות" לרבינו המהרש"א זיע"א:

שהכוונה בזה לנשמה, שבזמן היותו בבטן אימו, הנשמה נמצאת לו מעל ראשו.

ועויין מה שכתב רבינו המהר"ל:

דטביעת הנשמה בגוף התינוק, הינה, רק בשעת יציאתו מבטן אימו.

¹⁶⁶ בספרו הקדוש "נתיבות עולם", (ב', נתיב הצדקה, פרק ג').

¹⁶⁷ היינו:

מספר זוגי.

ולכך אמר, כי האדם, בפרט בבריאתו, כפנקס מקופל, ואין האחד מן האיברים מתפשט ויוצא חוץ ...

כי בא להודיע, איך יהיה האדם נוהג כל ימיו שיהיה בעולם הזה, כי דבר זה שהוא בבטן אימו, דומה לגמרי אל מה שהאדם בעולם הזה, וְהָאִם נחשב עולמו של ולד ...

והנה, תראה, כי הנהגתו בבטן אימו, דומה לגמרי כמו שהוא כאשר יוצא אל העולם.

ולכך אמר, ש-ידידיו על שתי צדעיו -

דבר זה, כי האדם אשר מניח שתי ידידיו על שתי צדעיו, הוא מתבונן ומְחַשֵּׁב על דבר,

וכך יהיה האדם מתבונן על כל מעשיו שיעשה בעולם הזה, כי אין האדם שכלי לגמרי, והוא בא לידי טעות ושגגה בכמה דברים,

ולכך, יהיו כל מעשיו בהתבוננות הרבה, ויחשוב מעשיו אשר הוא עושה, שיביאו אותו לידי טוב ולא יביאו אותו לידי רע,

ודבר זה, הוא הדבר הגדול, כאשר עושה מעשיו בהתבוננות ובדעת, שהוא בא לידי צדק וניצל מן החטא ...

ולכך אמר, 'כי ידידיו על שתי צדעיו, ושני אציליו על שתי ארכבותיו -

שבזה, הוא דומה לאיש שהוא מתבונן על דרכיו,

ודבר זה, הוא ראשון אל הכל,

כי צריך קודם הכל, התבוננות על דרכיו - שהוא ירצה לעשות.

ואחר כך, 'ושני עקביו על שני עגבותיו -

שבזה, דומה לגמרי כמו מי שהוא כורע על ברכיו,

כי מי שהוא כורע על ברכיו, יש לו שני עקביו על שתי עגבותיו,

וזה, שכך יהיה בעולם הזה, נברא לעבוד את בוראו, כמו עבד שהוא כורע לפני האדון שלו, הוא השם יתברך,

ובשביל שדבר זה הוא עניין ראשון לאדם, שהרי לכך האדם נברא, לעבוד את יוצרו, ולכך אמר, כי בבריאתו נברא האדם ששתי עקביו על שתי עגבותיו. ואמר, 'וראשו מונח בין שתי ברכיו' - לומר, שלא יתגאה האדם בעולמו, ויראה תכליתו, שיהיה חוזר אל מקום עפר רמה ותולעה, ולא יתגאה בעולמו, כי כאשר ראשו כפוף דבר זה מזכה על הכנעה. ואמר, 'ופיו סתום' ...

אמר, כאשר יהיה האדם בעולמו, לא יהיה רודף אחר תאוותו, רק אם יאכל וישתה לצורך חיותו, כדי שיוכל לעבוד השם יתברך ... ולכך, 'פיו סתום, וטבורו פתוח' - כי פיו, שם יש הנאת החיך והתאוה, ודבר זה סתום, רק הטבור ששם יכנס המאכל, פתוח, ושם לא יקבל תאוה, וכך יהיה נוהג האדם בעולמו שלא ירדוף אחר התאוה".

והנה, ידוע ומפורסם לכל, המעשה המובא במסכת עבודה זרה¹⁶⁸, ברבי אלעזר בן דורדיא:

"שלא הניח זונה אחת בעולם, שלא בא עליה.

פעם אחת, שמע שיש זונה אחת בכרכי הים, והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה,

נטל כיס דינרין, והלך ועבר עליה שבעה נהרות¹⁶⁹.

בשעת הרגל דבר¹⁷⁰, הפיחה¹⁷¹,

¹⁶⁸ יז' ע"א.

¹⁶⁹ היינו:

בשבילה.

¹⁷⁰ היינו:

בשעת מעשה העבירה.

אמרה ¹⁷², כשם שְהִפְיָחָה זו אינה חוזרת למקומה, כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה.

הלך וישב בין שני הרים וגבעות,

אמר, הרים וגבעות, בקשו עלי רחמים!

אמרו לו, עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו!

שנאמר ¹⁷³, 'כִּי הִקְרִים יְמוּשׁוֹ, וְהִגְבְּעוֹת תִּמְוִטִינָה'.

אמר, שמים וארץ, בקשו עלי רחמים!

אמרו, עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו!

שנאמר ¹⁷⁴, 'כִּי שָׁמַיִם כָּעָשׂוֹן נִמְלָחוּ, וְהָאָרֶץ כְּפָגַד תִּבְלָה'.

אמר, חמה ולבנה, בקשו עלי רחמים!

אמרו לו, עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו!

שנאמר ¹⁷⁵, 'וְחִפְרָה הִלְבְּנָה, וּבִוְשָׁה הַחֲמָה'.

אמר, כוכבים ומזלות, בקשו עלי רחמים!

אמרו לו, עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו!

שנאמר ¹⁷⁶, 'וְנִמְקוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם'.

¹⁷¹ היימן:

רוח מאותו מקום.

¹⁷² בדבר זה, ישנם כמה גרסאות:

- א. שהיא אמרה.
- ב. שהוא אמר זאת, שכן, הוא נתעורר מעצמו לכך.
- ג. שהוא שמע בת קול, שאומרת מאמר זה.

¹⁷³ ישעיה, נד' - י'.

¹⁷⁴ ישעיה, נא' - ו'.

¹⁷⁵ ישעיה, כד' - כג'.

אמר, אין הדבר תלוי אלא בי,

הניח ראשו בין ברכיו, וגעה בבכיה, עד שיצתה נשמתו.

יצתה בת קול ואמרה -

רבי אלעזר בן דורדיא, מזומן לחיי העולם הבא".

והנה, במעשה זה, יש לעיין:

מפני מה, הניח רבי אלעזר בן דורדיא, את ראשו בין ברכיו?

ובביאור העניין, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹⁷⁷:

"נראה לי ... דהניח ראשו בין ברכיו, רמז, שרצה עתה לטהר עצמו לגמרי, מכל חטאים שעשה קודם זה,

עד שיהיה על ידי תשובה זו, נקי ובר מכל חטא ועוון,

כאשר היה בזמן היותו עובר במעי אימו, דהיה שם מונח ראשו בין ברכיו".

והיינו:

שכאשר רבי אלעזר בן דורדיא, הניח את ראשו בין ברכיו,

הוא הראה, שכל רצונו, הוא להיטהר בטהרת התשובה, כאותה התקופה שהוא היה עובר במעי אימו,

וכמו כן, הוא הראה בזה את עניין הענווה וההתבטלות, שהוא נמצא בהכנעה כל כך גדולה, לפני הבורא ית"ש.

ועל פי המתבאר, נוכל להשכיל ולהבין, את המעשה ברבי חנינא בן דוסא, המובא במסכת ברכות¹⁷⁸:

"מעשה ברבי חנינא בן דוסא, שהלך ללמוד תורה אצל רבן יוחנן בן זכאי,

וחלה בנו של רבן יוחנן בן זכאי.

¹⁷⁶ ישעיה, לד' - ד'.

¹⁷⁷ בספרו הקדוש "בן יהודע", (שם).

¹⁷⁸ לד' ע"ב.

אמר לו ¹⁷⁹, חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה!

הניח ראשו בין ברכיו, ובקש עליו רחמים, וְחָיָה.

אמר רבן יוחנן בן זכאי -

אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו, כל היום כולו, לא היו משגיחים עליו!

אמרה לו אשתו, וכי חנינא גדול ממך?

אמר לה, לאו -

אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ¹⁸⁰, ואני דומה כשר לפני המלך ¹⁸¹,

והנה, במעשה זה, יש לעיין:

מפני מה, הניח רבי חנינא בן דוסא, את ראשו בין ברכיו?

ברם, על פי המבואר בדברי רבינו המהר"ל זיע"א ובדברי רבינו הרי"ח הטוב

זיע"א, יתיישבו הדברים כמין חומר:

שכן, אפשר לפרש, שרבן יוחנן בן זכאי בענוותנותו הגדולה, סבר -

שהיות "וחנינא בני, דיו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת" ¹⁸²,

¹⁷⁹ היינו:

רבן יוחנן בן זכאי, לרבי חנינא בן דוסא.

¹⁸⁰ היינו:

מחמת רגילותו להאריך בתפילתו, על כל המאורעות הקורות אותו ואת סובביו.

¹⁸¹ היינו:

מחמת שאני מלמד תורה לרבים, אין בידי השהות כל כך להאריך בתפילתי,

וממילא, הריני חשוב כשר, אשר בשעה שבא לבית המלך, הוא מבקש ופונה אל עבדי המלך, בכדי שיתנו לו רשות להיכנס.

וביאר בזה, רבינו המהרש"א זיע"א, (בספרו הקדוש "חידושי אגדות"):

שאינן כוונת הדברים כך אליבא דאמת, אלא, שאמר זאת רבן יוחנן בן זכאי לאשתו, בכדי לפייס את דעתה, ובאמת, הסיבה שביקש מרבי חנינא בן דוסא שיתפלל בעבור בנו, הוא, מחמת ש-"אין חבוש, מתיר עצמו מבית האסורים", ולפיכך, תפילת האחר תועיל יותר.

והיות, ורבי חנינא בן דוסא לא עשה שום השתדלות לפרנסתו,
הוא המתאים ביותר, להיחשב כ- "עבד", לפני הבורא ית"ש,
ואם כן, הוא היחיד, שיכול להרכין את ראשו בין ברכיו, והבורא ית"ש ישמע
לתפילתו.

וכדבריו הקדושים של רבינו המהר"ל זיע"א מפראג, אשר הובאו לעיל:
"ואמר, 'ופיו סתום' ...

אמר, כאשר יהיה האדם בעולמו, לא יהיה רודף אחר תאוותו, רק אם יאכל
וישתה לצורך חיותו, כדי שיוכל לעבוד השם יתברך ...

ולכך, 'פיו סתום, וטבורו פתוח' -

כי פיו, שם יש הנאת החיך והתאוה, ודבר זה סתום,

רק הטבור ששם יכנס המאכל, פתוח, ושם לא יקבל תאוה,

וכך יהיה נוהג האדם בעולמו שלא ירדוף אחר התאוה".

ודבר זה, היה בו ברבי חנינא בן דוסא,

שהוא אכל ושתה, רק לצורך חיותו, ורק בכדי לעבוד את הבורא ית"ש.

והוא אשר נתבאר בדברינו:

שכל עניין "הניח ראשו בין ברכיו", הוא, להורות, את עניין ההכנעה וההתבטלות
אל הבורא ית"ש,

ומשום כך, היו מתקבלים ברכותיו ותפילותיו.

ל. זאת תורת העוליה:

א. יצחק אע"ה, חיבר את עצמו אל בחינת "לבנה"¹⁸³, והיינו, אל בחינתה
האחרונה של ה- "לבנה", שהיא "מידת הענוה"¹⁸⁴.

¹⁸² תענית, כד' ע"ב.

¹⁸³ "זוהר הקדוש", (פרשת "תולדות", דף קלו' ע"א).

¹⁸⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

- ב. עקידת יצחק אע"ה, אשר נעשתה בפשוט ידיים ורגליים, כמוה כבחינת "הניח ראשו בין ברכיו"¹⁸⁵, בעניין בחינת ההתבטלות של "מידת הענווה".
- ג. מטעם כך, עקידתו של יצחק אע"ה מעוררת רחמים בכל זמן ועת, והוא אשר מעורר רחמים על עם ישראל לעתיד לבוא¹⁸⁶ :
- שכן, ענוותנותו והתבטלותו אל הבורא ית"ש, הרי הם בבחינת "עובר במעי אמו".
- ד. בעת מלאכת המשכן, הוזכרה בחינתו של יצחק אע"ה, בעניין "כסף", והיינו תכלית "מידת הענווה"¹⁸⁷ :
- שכן, בחינת "זהב", והיינו "מידת הגבורה" שבו¹⁸⁸, הביאתו לידי "מידת הענווה", וממילא אל בחינת "מידת הרחמים".
- ה. צווי שמירת שבת קודש, נסמך לצווי מלאכת המשכן :
שכן, שבת קודש היא מבחינת "מידת הענווה"¹⁸⁹,
ובחינה זו, דבוקה וחבוקה בבחינת יצחק אע"ה, בחינת "כסף".
- ו. טעם הדבר, שקריאת "פרשת החודש", נסמכה לפרשתן :
שכן, על מאמר הכתוב¹⁹⁰, "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֻדְשִׁים, רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה", כתב רש"י הקדוש¹⁹¹, "הראהו לבנה בחידושה, ואמר לו, כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חודש",
והנה, כבר נתבאר לעיל¹⁹², שבחינת "הלבנה", הוא בתכלית "מידת הענווה",
בחינת "לכי ומעטי את עצמך",

¹⁸⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹⁸⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁸⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹⁸⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁸⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁹⁰ שמות, יב' - ב'.

¹⁹¹ שם.

ובחינה זו, הרי היא בחינת שבת קודש, ובחינת יצחק אע"ה.

ז. יסוד זה, הוא עומק הפנימיות של - אמירת "יצחק יצחק", והבטה בפני אדם ששמו יצחק, והבטה בכסף מזוקק, לאחר קיום מצוות ברכת הלבנה ¹⁹³ : שכן, בעת קיום מצוות ברכת הלבנה, נזכר האדם בתכלית קיומו והווייתו בעולם, והוא "מידת הענווה", בחינת "כסף", ועל כן, בעת רצון זו, ראוי לעורר את כוחו של מעורר הרצון לעתיד לבוא ¹⁹⁴, הנמשל ונדבק אל בחינת "הלבנה" ¹⁹⁵.

והיא היא תפילתו של בעל הפיוט הקדוש "עת שערי רצון":

"אַל נָא יְהִי עוֹלָם בְּלִי יְרַח", שכן, חלילה וחס, בהעדר קיומו, בטל מעורר הרצון. יתן ה' יתברך, ונזכה להידבק במידותיו הקדושות, ואזי יעורר את כוח הרצון לפי בעל הרצון, להחשת גאולתינו ברחמים. אמן.

¹⁹² באות ח'.

¹⁹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹⁹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁹⁵ "זוהר הקדוש", (פרשת "תולדות", דף קלו' ע"א).

"וְצַתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוֹמְתֵי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד